

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jerzy Grubba

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **D.C.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej, na posiedzeniu w dniu 4 lipca 2023 r.,
zażalenia skazanego na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023
r., sygn. akt I KO 110/22, o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania
wobec jego oczywistej bezzasadności,

postanowił:

**1. na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. uchylić zaskarżone
postanowienie co do punktu 1., tj. odmowy przyjęcia wniosku
D.C. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt I KK
343/22 wobec jego oczywistej bezzasadności, i sprawę w tym
zakresie przekazać Sądowi Najwyższemu do ponownego
rozpoznania;**

**2. pozostawić bez rozpoznania wniosek skazanego o
wyznaczenie mu obrońcy z urzędu do niniejszego postępowania
zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

D.C. wystąpił do Sądu Najwyższego z osobistym wnioskiem o wznowienie
postępowania, który dotyczył zarówno postępowania zakończonego prawomocnym

wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17, jak i postępowania kasacyjnego w sprawie o sygn. akt I KK 343/22.

Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. akt I KO 110/22, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 545 § 3 k.p.k., odmówił przyjęcia wniosku D.C. o wznowienie postępowania w sprawie o sygn. akt I KK 343/22 wobec jego oczywistej bezzasadności (pkt 1) oraz – w zakresie sygnalizującym potrzebę wznowienia z urzędu (art. 9 § 2 k.p.k.) postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17 – stwierdził swoją niewłaściwość a sprawę przekazał zgodnie z właściwością Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu (pkt 2).

Zażalenie na to postanowienie (pismo z dnia 30 stycznia 2023 r. – k. 2) wniósł skazany D.C. Skazany wyraźnie zaznaczył, że zaskarża jedynie punkt 1. postanowienia, tj. rozstrzygnięcie o odmowie przyjęcia wniosku wobec jego oczywistej bezzasadności. W zażaleniu podniósł jeden zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa w postaci art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 519 k.p.k. w zw. z art. 92 k.p.k. w zw. z art. 9 § 2 k.p.k. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w punkcie 1. i przyjęcie wniosku o wznowienie postępowania do rozpoznania.

Jednocześnie pismem z dnia 27 stycznia 2023 r. (k. 19) skazany zwrócił się z wnioskiem o wyznaczenie mu obrońcy celem sporządzenia zażalenia na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., sygn. akt I KO 110/22.

Kolejnym pismem z dnia 30 stycznia 2023 r. skazany wystąpił z wnioskiem o rozpoznania jego zażalenia w składzie trzech sędziów (k. 21).

W dniu 8 marca 2023 r. SSN Kazimierz Klugiewicz, któremu przydzielono do rozpoznania zażalenie skazanego, złożył oświadczenie o wyłączeniu w trybie art. 40 § 3 k.p.k. W związku z powyższym, zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracami Izby Karnej z dnia 13 marca 2023 r. sprawa została przydzielona SSN Małgorzacie Wąsek-Wiaderek (k. 29).

Pismem z dnia 15 marca 2023 r. skazany wniósł o wstrzymanie wykonania wyroku wskazując, że jego wniosek dotyczy spraw: VII K 578/10 Sądu Rejonowego w Zielonej Górze; II K 749/06 Sądu Rejonowego w Zielonej Górze; II K 528/12 Sądu Rejonowego w Sulęcinie; II K 262/09 Sądu Rejonowego w Zielonej Górze (k.

32). Na mocy zarządzenia Przewodniczącego Wydziału I Izby Karnej Sądu Najwyższego ww. pismo zostało zwrócone skazanemu z pouczeniem, że wniosek w przedmiocie wstrzymania powinien zostać złożony do Sądu I instancji (k. 36).

Pismem z dnia 2 marca 2023 r. (k. 39) skazany wniósł o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu do niniejszego postępowania zażaleniowego. W uzasadnieniu tego wniosku opisał swoją sytuację finansową i materialną.

Skazany wniósł też skargę na przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie, która została pozostawiona bez rozpoznania postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r. (sygn. I NSP 92/23).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie odniosło ten skutek, że spowodowało uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu z uwagi na to, że zaskarżone postanowienie zostało dotknięte uchybieniem o randze tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy, na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. Dz. U. 2021, poz. 154 ze zm.; dalej: ustawa o SN), pozostaje związany uchwałą trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., sygn. akt BSA I-4110- 1/2020 (OSNK 2020, z. 2, poz. 7), gdzie stwierdzono, że: „nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. albo sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3)”. Cytowana uchwała z mocy prawa ma moc zasady prawnej, co oznacza, że jest nią związany każdy skład Sądu Najwyższego dotąd, dopóki nie nastąpi odstępnie od niej, określone w art. 88 ust. 2 ustawy o SN. Do dnia rozpoznania niniejszej sprawy takie odstępnie nie nastąpiło, co oznacza, że zachowuje ona moc obowiązującą.

Stanowisko zawarte w uchwale trzech Izb Sądu Najwyższego zostało następnie potwierdzone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22 (OSNK 2002, z. 6, poz. 22), gdzie wskazano

m.in., iż: „brak podstaw do przyjęcia *a priori*, że każdy sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed Krajową Radą Sądownictwa po 17 stycznia 2018 r., nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Taka sytuacja zachodzi jedynie w stosunku do sędziów Sądu Najwyższego, którzy otrzymali nominacje w takich warunkach”. Także w kolejnych orzeczeniach potwierdzono wykładnię prawa przedstawioną w uchwale z dnia 23 stycznia 2020 r. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22, podkreślono, że uchwała trzech Izb stanowiąca zasadę prawną wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego, a także, iż nie zaistniała żadna sytuacja pozwalająca uznać, że została ona unieważniona, nie obowiązuje jako orzeczenie sądu, jako uchwała wykładnicza, interpretująca prawo, że została ona wyeliminowana z porządku prawnego i nie wywiera skutków prawnych.

Wniosek skazanego D.C. o wznowienie postępowania rozpoznał Sąd Najwyższy w składzie jednego sędziego w osobie SSN X.Y. W sprawie tej orzekał zatem sędzia Sądu Najwyższego, o którym mowa w przytoczonych orzeczeniach. SSN X.Y. został bowiem powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 7 marca 2022 r., nr [...] (M.P. [...]), na skutek wydania przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 3), uchwały nr [...] z dnia [...] r.

Sąd Najwyższy stanął już na stanowisku, że kwalifikowana wada prawna orzeczenia z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi w sytuacji rozpoznania przez sędziego Sądu Najwyższego, o którym mowa w tezie uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego i w uchwale w sprawie I KZP 2/22, wniosku skazanego o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2021 r., I KZ 29/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2022 r., I KZ 61/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., II KZ 39/22). Sąd Najwyższy w tym składzie podziela argumentację tam

zaprezentowaną i nie widzi potrzeby jej powielania w uzasadnieniu niniejszego postanowienia. Jedynie pokrótce można wskazać, że w tego rodzaju postępowaniu Sąd Najwyższy także pozostaje związany zasadą prawną wynikającą z uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego.

Ponadto, podając za trafnym poglądem wyrażonym w przywołanych sprawach, skoro ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie zwykłego środka odwoławczego od postanowienia o odmowie przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k., to istotą takiego środka odwoławczego musi być również kontrola czy sąd rozpoznający taki wniosek był sądem, o którym mowa w art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, a zatem niezawisłym i bezstronnym sądem ustanowionym ustawą. Przepis ten znajduje bowiem zastosowanie także, gdy postępowanie, chociaż uznane w prawie krajowym za „nadzwyczajne” albo „wyjątkowe”, z natury i w swoim zakresie jest podobne do zwykłego postępowania odwoławczego.

Sąd Najwyższy dostrzega, że w dniu 20 kwietnia 2020 r. w sprawie o sygn. akt U 2/20 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. jest niezgodna z:

- a) art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30, ze zm.),
- c) art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) – OTK-A 2020, poz. 61.

W niniejszej sprawie koniecznym jednak było pominięcie przytoczonego stanowiska Trybunału. Jak słusznie wskazano w orzecznictwie, „w orzeczeniu tym nie dokonano oceny zgodności przepisów aktu prawnego z Konstytucją, w zakresie w jakim mowa jest w art. 188 pkt. 1 Konstytucji, ani nie orzeczono w żadnej innej sprawie wskazanej w art. 188 Konstytucji. Jak wynika z sentencji stwierdzono w nim niezgodność uchwały 3 Izb SN (BSA 1-4110-1/20) z wskazanymi wzorcami konstytucyjnymi. Wydano więc w istocie orzeczenie wykraczające poza zawarty w

art. 188 Konstytucji katalog orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, które z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Wyrok ten nie uzyskał zatem mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia i co oczywiste nie mógł uchylić uchwały 3 Izby SN (BSA 1-4110-1/20), ani przesądzić o jej obowiązywaniu. Stanowić mógł zatem jedynie wyraz określonego i niewiążącego poglądu prawnego tego organu (Trybunału Konstytucyjnego), który jednak w ocenie Sądu Najwyższego jest pozbawiony racji, nie może zatem tym bardziej wiązać Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie" (tak: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2022 r., I KO 79/21 i I KO 80/21; por. także m.in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2023 r., IV KZ 59/21; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2023 r., V KK 17/12).

Podsumowując, w związku z tym, że uchwała trzech Izby Sądu Najwyższego, mająca moc zasady prawnej, nadal wiąże wszystkie składy Sądu Najwyższego, a także z uwagi na konieczność ochrony podstawowych praw człowieka, w tym wypadku prawa skazanego D.C. do sądu w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPC, należało stwierdzić w tej sprawie zaistnienie tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W związku z rozstrzygnięciem z punktu 1 niniejszego postanowienia wniosek skazanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu do postępowania zażaleniowego należało pozostawić bez rozpoznania.

Niejako na marginesie należy zaznaczyć, że Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone postanowienie wyłącznie co do punktu 1, tj. w zakresie odmowy przyjęcia wniosku o wznowienie postępowania w trybie art. 545 § 3 k.p.k. Oznacza to, że rozstrzygnięcie z punktu 2, tj. przekazanie wniosku o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17, pozostaje w mocy. Skazany nie kwestionował tego rozstrzygnięcia. Ponadto, postanowienie o przekazaniu sprawy według właściwości wydane przez Sąd Najwyższy nie jest zaskarżalne (art. 426 § 1 k.p.k.). Nawet gdyby skazany zaskarżył postanowienie wydane w sprawie I KO 110/22 w całości, należałoby je pozostawić bez rozpoznania w części dotyczącej punktu 2, tj. przekazania Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu sprawy o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym

wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 22 marca 2018 r., sygn. akt VII Ka 1108/17.

Przy ponownym rozpoznaniu osobistego wniosku skazanego o wznowienie postępowania kasacyjnego zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 października 2022 r. w sprawie o sygn. I KK 343/22, Sąd Najwyższy powinien rozważyć, czy ze względu na charakter tego rozstrzygnięcia i wydanie go w postępowaniu kasacyjnym, złożenie wniosku o wznowienie w tej sprawie jest dopuszczalne. W zaskarżonym postanowieniu przyjęto dopuszczalność takiego wniosku z mocy prawa, skoro zastosowano procedurę z art. 545 § 3 k.p.k. i wydano postanowienie a nie zarządzenie.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

(TM)

[ms]